

**BUDŽETSKI NADZOR I ZAGOVARANJE: GLAS ZA ODGOVORAN I TRANSPARENTAN
BUDŽET OPĆINE JABLANICA 2026. GODINE**

- Početni izvještaj -

Halko Basarić, konsultant

Sarajevo, 01.07.2026.

Početna analiza budžetskog procesa u Općini Jablanica za 2026. godinu

1. Uvod

1.1 Nadležnosti jedinica lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine

Lokalni nivo vlasti u BiH sastoji se ukupno od 143 jedinice lokalne samouprave. Od tog broja, najniži nivo vlasti u Republici Srpskoj je organizovan kroz 57¹ opština i 6 gradova (Banja Luka, Prijedor, Trebinje, Doboj i Bijeljina), dok u Federaciji BiH postoje 74 opštine i 6 gradova (Sarajevo, Mostar, Zenica, Široki Brijeg i Bihać), a Brčko Distrikt ima poseban status. Lokalni nivo vlasti je pravno regulisan kroz **Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske i Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH**, koji definišu djelokrug i izvorne nadležnosti opština, organizaciju i načine finansiranja. U FBiH su još i kantoni usvojili zakone o lokalnoj upravi², koji je komplementaran sa entitetskim Zakonom i detaljnije i specifično za taj kanton reguliše pitanje lokalne samouprave.

Opštine i gradovi u BiH se finansiraju, odnosno njihovi **budžeti se pune, iz različitih izvora**. Pošto u BiH postoji više nivoa vlasti, potrebno je odrediti načine finansiranja svakog od nivoa vlasti, koji odgovara nadležnostima koji taj nivo vlasti ima u skladu sa zakonskim propisima. Određeni nivo vlasti može imati izvorne nadležnosti koje su mu dodijeljene zakonima, prenesene nadležnosti, i konkurentske nadležnosti koje istovremeno ima i neki drugi nivo vlasti. Finansiranje se može vršiti putem izvornih prihoda (gdje lokalna samouprava određuje neke karakteristike prihoda n.pr poresku stopu i prikuplja prihode), dijeljenih prihoda (gdje lokalna uprava ne određuje karakteristike i ne prikuplja porez) ili putem grantova koji mogu biti uslovljeni za neku specifičnu aktivnost, ili opšti-neuslovljeni. Entitetskim zakonima o raspodjeli prihoda (Zakon o budžetskom sistemu RS-a i Zakon o pripadnosti javnih prihoda u FBiH) definisani su načini raspodjele direktnih i indirektnih poreskih prihoda vertikalno između različitih nivoa vlasti, odnosno horizontalno između opština i gradova, i kantona u FBiH.

- a) **Poreske prihode** ne prikupljaju niti im određuju visinu poreske stope i poresku bazu opštine i gradovi, nego poreske uprave i entitetske i kantonalne vlade. Poreska uprava FBiH i Poreska uprava RS prikupljaju direktne poreze, dok Uprava za indirektno oporezivanje BiH prikuplja porez na dodatu vrijednost, carine, akcize i putarine. Važno je napomenuti da postoje i kantonalni zakoni o raspodjeli prihoda³, kojim se definiše raspodjela ostalih poreza koji se prikupljaju po kantonalnim propisima, ali i nekih definisanih entitetskim zakonima o raspodjeli prihoda. **Najvažniji poreski prihod** koji opštine i gradovi u BiH ostvaruju jeste **prihod od indirektnih poreza**, na prvom mjestu poreza na dodatu vrijednost. Ovo je porez na krajnju potrošnju, koji plaćaju svi građani i pravna lica. Trenutno, opštinski nivo u RS-u učestvuju sa 24 % od prihoda od indirektnih poreza koji se raspodjelu u tom entitetu, a u FBiH

¹ Opština Stanari nije uključena u analizu.

² Neki kantoni u FBiH još uvijek nisu usvojili ili uskladili zakone lokalnoj samoupravi sa Zakonom na nivou FBiH.

³ Također, nisu svi kantoni u FBiH usvojili zakone o raspodjeli javnih prihoda.

opštinski nivo učestvuje sa 8,42 %. Ovi udio u vertikalnoj raspodjeli između entitetskih nivoa vlasti zatim se horizontalno raspoređuje između opština i gradova koristeći slijedeće kriterije: broj stanovnika opštine ili grada, površine opštine ili grada, broja đaka u osnovnom i srednješkolskom obrazovanju. Slijedeći po važnosti poreski prihodi jesu **prihodi od poreza na dohodak odnosno na plaću**. Ovaj porez se dijeli između opština, gradova i entitetskog nivoa, a u FBiH i kantona. Ostali porezi koje općine u BiH dobivaju uključuju porez na dobit, porez na imovinu te ostale poreze.

- b) **Neporeski prihodi** učestvuju značajno u ukupnim prihodima opština i gradova, ali njihova važnost nije ista za svaku opštinu ili grad. Ovu prihode se sastoje od različitih naknada (**n.pr za koncesije za razne prirodne resurse**) koji se također mogu dijeliti sa kantonalnim ili entitetskim nivoom vlasti, zatim prihodi od različitih **taksa i kazna** koje propisuju jedinice lokalne samouprave. Pošto opštine i gradovi upravljaju sa **značajnom imovinom** (nekretninama, zemljištem), neke jedinice lokalne samouprave ostvaruju značajne neporeske prihode po ovom osnovi, bilo iznajmljivanjem ili prodajom. Opštinama i gradovima je data u ekskluzivnu nadležnost upravljanje i uređivanje zemljištem, pa se po tom osnovu u njihove budžete slijevaju različite **naknade za uređenje i korištenje zemljišta** (rente). Opštinska vijeća, odnosno skupštine, najčešće donose propise kojima se reguliše visina ovih lokalnih naknada.
- c) **Nadležnosti opština**, koja se osnova za budžetsku potrošnju, su također definisana entiteskim zakonima o lokanoj samopravi, kao i drugim zakonima. Nadležnosti opština mogu biti izvorne odnosno samostalne, ili one koje su im prenesene-dodijeljene drugim zakonima. Sve jedinice lokalne samouprave u BiH u skladu sa zakonima o lokalnoj samoupravi u potpunosti finansiraju lokalnu opštu upravu (lokalna administracija, matični uredi, inspekcijski poslovi), zatim poslove iz domena urbanizma i prostornog uređenja (uređenje zemljišta, izdavanje dozvola) i poslove iz domena organizovanja komunalne djelatnosti (snabdijevanje vodom, prikupljanje i odvoz smeća, javni prijevoz.). Većina opština još u potpunosti finansira i predškolsko obrazovanje, a značajno finansira i osnovno obrazovanje kao prenesenu nadležnost. Pored toga, u zavisnosti da li su im ti poslovi preneseni, opštine mogu u manjoj mjeri finansirati i socijalnu zaštitu (n.pr plate centara za socijalni rad), zdravstvenu zaštitu kao i poslove iz oblasti kulture i održavanje lokalnih cesta. Važno je napomenuti da se nadležnosti opština razlikuju u jednom entitetu u odnosu na drugi, pa čak i u pojedinim kantonima u FBiH. N.pr. opštine Kantona Sarajevo nemaju nadležnost u komunalnim djelatnostima koje su organizovane na kantonalnom nivou, dok opštine u tri kantona u FBiH finansiraju materijalne troškove škola.

Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (Član 18) definiše da JLS imaju sljedeće vlastite nadležnost utvrđenim ustavom i zakonom. U vlastite nadležnosti jedinice lokalne samouprave posebno, između ostalog spadaju⁴ i:

⁴ Lista nadležnosti aneks 1

- donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvoja jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline; – donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova, uključujući zoniranje;
- upravljanje, finansiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture:
- vodosnabdijevanje, odvođenje i prerada otpadnih voda,
- prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada,
- održavanje javne čistoće
- donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave

Općinsko vijeće u okviru svojih nadležnosti:

- priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut jedinice lokalne samouprave;
- usvaja budžet i izvještaj o izvršenju budžeta jedinice lokalne samouprave

Izvršni organ jedinice lokalne samouprave je općinski načelnik/ca u općini a gradonačelnik/ca u gradu, koji u okviru svoje nadležnosti:

- predstavlja i zastupa jedinicu lokalne samouprave;
- donosi akte iz svoje nadležnosti;
- izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta, ekonomske planove, razvojne planove

Općinski načelnik u okviru svojih nadležnosti:

Dostavlja prijedlog budžeta vijeću u roku propisanom budžetskim kalendarom.

Vijeće većinom od ukupnog broja vijećnika usvaja budžet u roku predviđenom budžetskim kalendarom. Do usvajanja novog budžeta, najduže 90 dana nakon početka budžetske godine, finansiranje jedinice lokalne samouprave ne može biti veće od realizacije budžeta za isti period prethodne godine umanjenog za kapitalne investicije, izuzevši kapitalne investicije čija se realizacija nastavlja u tekućoj godini. Ukoliko vijeće ne usvoji budžet u roku od 90 dana od početka budžetske godine, načelnik/ca proglašava budžet. Budžet stupa na snagu nakon objavljivanja u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave.

1.2. Proces usvajanja budžeta u FiH

Proces usvajanja budžeta na svim nivoima u Federaciji Bosne i Hercegovine definisan je Zakonom o budžetima u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19, 25a/22, 7/25 i 6/26). Također, pojedini elementi usvajanja budžeta definisani su i u Zakonu o principima lokalne samouprave u FBiH („Službene novine Federacije BiH“, br. 49/06 i 51/00).

Budžetski kalendar u Federaciji:

R/B	DATUM	AKTIVNOST
1.	do 15.02.2026. godine	Služba za budžet i finansije priprema i dostavlja službama budžetske instrukcije br.1 o načinu i elementima izrade Dokumenta okvirnog budžeta Općine Jablanica
2.	do 15.04.2026. godine	Službe na temelju instrukcija dostavljaju Službi za budžet i finansije prijedloge prioriteta za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Općine Jablanica
3.	do 15.06.2026. godine	Služba za budžet i finansije priprema Dokument okvirnog budžeta za 2027-2029. godinu i dostavlja ga Općinskom načelniku
4.	do 30.06.2026. godine	Općinski načelnik usvaja Dokumenta okvirnog budžeta za period 2027-2029. godinu
5.	do 15.07.2026. godine	Služba za budžet i finansije putem Službe Općinskog vijeća i Načelnika objavljuje DOB na web stranici Općine Jablanica
6.	do 15.07.2026. godine	Služba za budžet i finansije dostavlja potrošačkim jedinicama (općinskim službama) Instrukciju br.2 – smjernice za izradu budžetskih zahtjeva za budžetsku godinu
7.	do 31.08.2026. godine	Potrošačke jedinice (općinske službe) dostavljaju Službi za budžet i finansije zahtjeve za budžetsku godinu.
8.	do 30.09.2026. godine	Služba za budžet i finansije obavlja konsultacije sa potrošačkim jedinicama (općinskim službama) u vezi sa zahtjevima i prioritetima budžetske potrošnje
9.	do 31.10.2026. godine	Služba za budžet i finansije dostavlja Općinskom načelniku Nacrt Budžeta Općine Jablanica za 2027. godinu
10.	do 05.11.2026. godine	Općinski načelnik u saradnji sa Služba za budžet i finansije utvrđuje Nacrt Budžeta Općine Jablanica za budžetsku godinu, koji dostavlja Općinskom vijeću uz prateću dokumentaciju
11.	do 31.12.2026. godine	Općinsko vijeće donosi Budžet Općine Jablanica za budžetsku godinu

U pojedinim slučajevima, načelnik može u skladu sa članom 18. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH proglasiti godišnji budžet, ukoliko budžet nije usvojen od strane općinskog vijeća do 31.03. fiskalne godine. Ukoliko načelnik ili 1/3 vijećnika smatra da usvojen budžet u određenoj poziciji može da ugrozi funkcionisanje jedinice lokalne samouprave, mogu u roku od sedam dana tražiti arbitražu. Arbitražni proces vodit će Federalno ministarstvo finansija, i u roku od mjesec dana donijeti obavezujući nalog.

Izmjenama Zakona o budžetima u FBiH („Službene novine Federacije BiH“ br. 7/25) omogućeno je načelnicima/gradonačelnicima da mogu donijeti odluku o privremenom finansiranju u trajanju od najviše tri mjeseca, ukoliko vijeće nije usvojilo budžet do 31.12. tekuće fiskalne godine. Zakon o principima lokalne samouprave u FBiH ne prepoznaju ovu mogućost.

2. *Normativna usklađenost procesa usvajanja budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu sa zakonskim okvirom u Federaciji Bosne i Hercegovine*

2.1. *Analiza Statuta Općine Jablanica*

Statut Općina Jablanica usklađen je sa Zakonom o principima lokalne saouprave u pogledu nadležnosti Općine Jablanica kao jedinica lokalne samouprave u FBiH. U pogledu usvajanja Budžeta, sljedeće se može konstatirati:

- Član 104 Statuta Općine Jablanica: Prijedlog budžeta Općine za slijedeću godinu podnosi Općinski načelnik na razmatranje Općinskom vijeću najkasnije do 01. novembra tekuće godine, što nije u skladu sa Zakonom o budžetima. U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH, općinski načelnik podnosi Općinskom vijeću Nacrt Budžeta za narednu fiskalnu godinu do 05.11. tekuće godine.
- Član 105. Statuta Općine Jablanica: Ukoliko Općinsko vijeće ne donese budžet u roku iz prethodnog člana, do usvajanja budžeta, a najduže do 31. marta, finansiranje Općine ne može biti veće od realizacije budžeta za isti period prethodne godine umanjenog za kapitalne investicije, izuzev onih kapitalnih investicija čija se realizacija nastavlja u tekućoj godini. Odluku o privremenom finansiranju donosi Općinsko vijeće. U skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH, Općinski načelnik donosi odluku o privremenom finansiranju za period najduže do 31.03. fiskalne godine.
- Također, Statut Općine Jablanica ne spominje mogućnost donošenja godišnjeg budžeta Općine od strane općinskog načelnika, u skladu sa članom 18. Zakona o principima lokalne samouprave u FBiH.

2.2. *Analiza procesa usvajanja Budžet Općine Jablanica za 2026. godinu*

Još uvijek nisu obavljani intervjui sa službenicima i pomoćnikom za finansije kako bi se utvrdilo da li je ispoštovan budžetski kalendar prilikom usvajanja Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu. Iz analize dostupnih materijala (službeni listovi, izvodi iz zapisnika za sjednica Općinskog vijeća), Općinsko vijeće je Zaključkom od 27.11.2025. godine prihvatilo i utvrdilo Nacrt Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, te zatražilo provođenje javne rasprave u roku od 15 dana. Općinsko Vijeće je 29.12.2025. godine donijelo Budžet Općine Jablanica za 2026. godinu. Budžet Općine Jablanica za 2026. godinu objavljen je u Službenom glasniku br. 13/25 čime je Budžet usvojen u zakonskom roku do 31.12. tekuće godine. Obrazloženje Budžeta kao sastavni dio budžetske dokumentacije nije objavljeno u Službenom glasniku, nego je dostavljeno vijećnicima kao radni materijal.

Nismo mogli pronaći Nacrt Budžeta za 2026. i 2025. godinu na web stranici, odnosno poziv za javnu raspravu, dok Službeni glasnici sadrže samo zaključke o prihvatanju informacija o izvršenju Budžeta Općine za prvi kvartal 2025, prvih šest mjeseci 2025. godine i izvještaj o godišnjem izvršenju koji je dostavljen Općinskom vijeću na usvajanje, ali bez objavljivanja samog izvještaja

u Službenom glasniku. Izmjene i dopune Budžeta za 2025. i 2026. godinu objavljene su u Službenim novinama.

Budžet Općine Jablanica sadržava ključne elemente iz Zakona o budžetima u FBiH, odnosno Opći dio:

- Prihode
- Primitke
- Rashode
- Izdatke

Budžet sadržava i Posebni dio gdje su prikazana namjenska sredstva i rashodi po korisnicima. Budžet je uravnotežen, i prikazano je pokriće ranijeg deficita. Budžet, također sadrži kapitalne projekte i višegodišnja ulaganja.

U skladu sa Zakonom o budžetima, budžeti u FBiH iskazuju se kroz sljedeće klasifikacije:

- Organizacijska
- Ekonomska
- Funkcionalna
- Programska
- fondovska /izvori financiranja.

Budžet Općine Jablanica za 2026. godinu iskazan je je kroz ekonomsku, organizacijsku i fondovsku klasifikaciju, dok su rashodi iskazani i kroz funkcionalnu klasifikaciju. Iskazivanje budžeta jedinica lokalne samouprave programskom klasifikacijom još uvijek nije obavezno za jedinice lokalne samouprave, ali se očekuje da nakon što Federacija BiH i kantoni uvedu programsko budžetiranje, isto bude primjenjeno i na lokalni nivo. Značajan broj općina i gradova već iskazuje lokalne budžete i u programskom formatu.

Također, Dokument okvirnog budžeta koji se dostavlja Vijeću kao informacija uz Nacrt Budžeta, nije mogao biti pronađen u Službenom glasnicima iz 2025. godine, te je vjerovatno dostavljen vijećnicima kao radni materijal.

Odluka o izvršenju Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, Član 17.: “ Hitni i nepredviđeni izdaci koji se pojave u toku budžetske godine podmiruju se iz sredstava Tekuće rezerve utvrđenih u Budžetu. O korištenju sredstava Tekuće rezerve, na osnovu zahtjeva odlučuje Općinski načelnik, a po dobijanju mišljenja od nadležne službe. Budžetsko izdvajanje za Tekuću rezervu ne smije preći 3% ukupnih prihoda, isključujući primitke. Nadležna služba za budžet i finansije obavezna je tromjesečno izvještavati Općinskog načelnika o korištenju sredstava Tekuće rezerve. Općinski načelnik polugodišnje izvještava Općinsko vijeće o korištenju sredstava Tekuće rezerve.“ Tekuća rezerva ne prelazi zakonski limit, ali zakon se izmjenio tako da tekuća rezerva uključuje samo redovne prihode, t.j. iz osnove za izračunavanje limita tekuće rezerve isključuju se namjenski prihodi, vlastiti prihodi i primitci.

Odluka o izvršenju Budžeta Općine Jablanica za 2025. godinu, Član 25. „U cilju javnosti upravljanja javnim novcem, Budžet, Odluka o izvršavanju Budžeta i ostali dokumenti vezano za izvršavanje Budžeta objavljuju se u „Službenom glasniku općine Jablanica”, što je u skladu sa članom 76. Zakona o budžetima u Federaciji BiH. Međutim, izvještaji o izvršenju Budžeta Općine Jablanica nisu pronađeni na web stranici Općine niti u Službenom glasniku.

Odluka o izvršenju Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, Član 27.: “Općina se može zadužiti u svrhe, na način, u obimu i pod uslovima utvrđenim Budžetom Općine Jablanica za 2026. godinu, odbrebama Zakona o budžetima u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH” broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19) i Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH („Službene novine Federacije”, BiH broj: 86/07, 24/09, 45/10 i 30/16).“ Federacija BiH usvojila je novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama 2025. godine, a koji je objavljen u „Službenom listu Federacije BiH“ br. 45/25, te je potrebno uskladiti Odluke o izvršenju budžeta sa novim Zakonom.

Odluka o izvršenju Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, Član 28.: „Služba za lokalni ekonomski razvoj i investicije, finansije i trezor je obavezna Općinskom načelniku dostavljati mjesečne izvještaje o izvršenju Budžeta u roku od najviše 30 dana, a tromjesečne i polugodišnje izvještaje u roku od najviše 60 dana od završetka svakog izvještajnog razdoblja.“ U skladu sa važećim Zakonom o budžetima, općinske službe dužne su dostavljati **periodične** izvještaje općinskom vijeću u roku od 20 dana od isteka izvještajnog perioda (I-III mjesec, I-VI mjesec i I-IV mjesec), a za razdoblje 1. januar do 31. decembar do 5. marta tekuće godine.

Odluka o izvršenju Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, Član 29.: „Općinski načelnik je obavezan podnijeti Općinskom vijeću izvještaje o izvršenju Budžeta i to polugodišnji u roku od 60 dana od završetka polugodišnjeg perioda i godišnji na usvajanje, u roku od tri mjeseci od završetka fiskalne godine. Općinski načelnik će Općinskom vijeću, kvartalno dostavljati informaciju o izvršenju Budžeta.“ U skladu sa važećim Zakonom o budžetima, načelnik je dužan dostaviti Općinskom vijeću izvještaj o izvršenju budžeta u roku od šest mjesecu od završetka fiskale godine.

U pogledu transparentnosti usvajanja Budžeta Općine Jablanica za 2026. godinu, nismo mogli pronaći izvještaje o izvršenju budžeta za 2024. i 2025. godinu, kako u Službenom glasniku Općine Jablanica, a također ni u sekciji Budžet na web stranici Općine. Informacija o izvršenom budžetu svakako bi trebala biti dostupna građanima prije usvajanja budžeta za narednu fiskalnu godinu, čime bi se unaprijedila fiskalna transparentnost, a što je i zakonska obaveza u skladu sa članom 100. Zakona o budžetima.

Alat „Budžet za građane“ svakako je dobrodošao kao primjer dobre prakse. „Budžet za građane“ predstavlja primjer dobre prakse jer na jednostavan i razumljiv način približava građanima informacije o planiranim prihodima, rashodima i prioritetima javne potrošnje. Objavljivanjem ovog dokumenta povećavaju se transparentnost rada javnih institucija, odgovornost u upravljanju javnim sredstvima i povjerenje građana u proces donošenja budžeta. Iako njegova izrada nije

zakonska obaveza u Federaciji Bosne i Hercegovine, predstavlja važan instrument otvorene i odgovorne javne uprave te je u skladu s međunarodnim standardima fiskalne transparentnosti.

3. Mapiranje ključnih aktera

Sljedeći ključni akteri su mapirani na području Općine Jablanica

Jedinstveni organ uprave Općine Jablanica	Općinsko vijeće	Civilno društvo
Načelnik Općine	Predsjednik Općinskog vijeća	Organizacije civilnog društva sa područja Općine Jablanica
Sekretar organa uprave	Kolegij Općinskog vijeća	
Šef službe za lokalni ekonomski razvoj	19 vijećnika	
Šef službe za prostorno uređenje	Predsjednik Komisije za budžet	
	Predsjednik Komisije za mjesne zajednice	
	Predsjednik Komisije za prostorno uređenje i ekologiju	
	Predsjednici mjesnih zajednica	

3. Analiza izvršenja Budžeta Općine Jablanica za period I-III 2026. i I-III 2025. godine

Prema dostupnim podacima, analizirali smo planirane i izvršene budžete Općine Jablanica za 2025. i 2026. godinu za prvi kvartal. Što se tiče planiranja prihoda Općine Jablanica, treba imati na umu da svakako u prva tri mjeseca fiskalne godine dolazi do blagog pada prihoda, te je odnos planirano/izvršeno u granicama prihvatljivosti. Treba primjetiti porast poreznih prihoda u 2026. u odnosu na 2025. od 13, 24%. Slično se može konstatovati i za neporezne prihode, čije planiranje i izvršenje je prihvatljivo, ali pozitivno je da je u 2026. godini došlo do značajnog skoka vlastitih prihoda u odnosu na 2025. godinu od 30,39%. Primljeni transferi i grantovi znatno premašuju planirane iznose, što možemo dovesti u vezu sa pomoći za oporavak nakon katastrofalnih poplava iz 2024. godine.

Rashodovna strana također je u planirana i izvršena u tolerantnim opsegu, s tim da treba primjetiti porast rashoda za plate i naknade troškova, kao i izdataka za materijal i usluge. Volatilnost u izvršenju kapitalnih transfera može se ponovo pripisati teškoćama u planiranju kapitalnih priliva za obnovu nakon poplava iz 2024. godine.

Stavka	Planirani jan-mart 2025	Izvršenje jan-mart 2025	Planirano jan-mart 2026	Izvršenje jan-mart 2026	Procenat planirano/izvršeno 2025	Procenat planiran/izvršeno 2026	Procenat izvršeno 2026/2025
Poreski prihodi	985.419,00	885.745,84	1.111.725,00	1.003.058,44	89,89	90,23	113,24
Neporeski prihodi	1.941.887,50	1.616.114,86	2.052.697,25	2.107.197,06	83,22	102,66	130,39
Transferi i grantovi tekući	2.084.788,75	466.236,40	4.363.281,00	6.558.833,05	22,36	150,32	1.406,76
Transferi i grantovi kapitalni	375.000,00	269.021,46	267.500,00	441.134,15	71,74	164,91	163,98
Plaće i naknade troškova	830.284,75	736.127,49	991.142,75	925.466,57	88,66	93,37	125,72
Doprinosi	73.075,00	66.973,51	43.727,50	40.053,55	91,65	91,60	59,81
Izdaci za materijal i usluge	377.750,00	317.409,36	499.618,00	369.387,24	84,03	73,93	116,38
Tekući transferi	1.411.587,50	972.129,77	1.961.078,00	983.835,71	68,87	50,17	101,20

Kapitalni transferi	2.189.625,00	936.781,25	3.956.440,50	6.683.503,84	42,78	168,93	713,45
Kapitalni izdaci	317.500,00	46.815,47	145.000,00	27.708,70	14,75	19,11	59,19
Otplate kredita	154.875,00	157.863,91	154.875,00	157.573,20	101,93	101,74	99,82

4. Indeks budžetske transparentnosti (IBT) Općine Jablanica

Budžetska transparentnost predstavlja važan element dobrog upravljanja i odgovorne javne uprave na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini. Transparentne i dostupne informacije o budžetu omogućavaju građanima, organizacijama civilnog društva i drugim zainteresovanim stranama da bolje razumiju kako se javna sredstva prikupljaju, raspoređuju i troše. Ona također doprinosi većoj odgovornosti lokalnih vlasti i jačanju povjerenja između lokalnih vlasti i građana.

Budžetska transparentnost doprinosi efikasnijem upravljanju javnim sredstvima na nivou općina i gradova. Kada su budžetske informacije javno dostupne i predstavljene na jasan i razumljiv način, lokalne vlasti se podstiču na odgovornije i efikasnije upravljanje javnim resursima. Transparentnost također olakšava praćenje budžetskih prioriteta, realizaciju planiranih aktivnosti, kao i prepoznavanje potencijalnih neefikasnosti ili nepravilnosti u korištenju javnih sredstava.

Pored toga, budžetska transparentnost omogućava veće uključivanje građana u procese donošenja odluka na lokalnom nivou. Građani imaju pravo znati kako se javni novac troši i učestvovati u definisanju prioriteta lokalnog razvoja. Pravovremene i razumljive budžetske informacije omogućavaju građanima da daju svoje prijedloge, iskažu svoje potrebe i aktivnije učestvuju u javnim konsultacijama i drugim mehanizmima učešća građana u radu općina i gradova.

Budžetska transparentnost je posebno značajna i za organizacije civilnog društva. Pristup pouzdanim i sveobuhvatnim informacijama o budžetu omogućava organizacijama civilnog društva da prate budžetski proces, analiziraju prioritete lokalnih vlasti i zagovaraju bolje usmjeravanje javnih sredstava. Korištenjem javno dostupnih budžetskih podataka, ove organizacije mogu doprinijeti informisanom javnom dijalogu i uticati na odluke koje se odnose na kvalitet javnih usluga i razvoj lokalnih zajednica.

Stoga je jačanje budžetske transparentnosti na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini od ključnog značaja za unapređenje upravljanja javnim finansijama, povećanje učešća građana i osnaživanje civilnog društva. Dostupnije, pravovremene i razumljive informacije o

budžetu mogu doprinijeti stvaranju odgovornijih lokalnih vlasti i osigurati da se javna sredstva upravljaju na način koji bolje odražava potrebe i prioritete građana.

Budžetska transparentnost na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini predmet je istraživanja i praćenja više organizacija civilnog društva i istraživačkih institucija. Dosadašnja istraživanja predstavljaju važnu osnovu za procjenu nivoa transparentnosti budžetskog procesa u pojedinačnim jedinicama lokalne samouprave, kao i za identifikovanje prostora za njegovo unapređenje.

Jedno od značajnijih istraživanja provela je **Analitika – Centar za društvena istraživanja**, kroz procjenu budžetske transparentnosti općina u Bosni i Hercegovini. Istraživanje je analiziralo dostupnost ključnih budžetskih dokumenata, transparentnost njihovog sadržaja i otvorenost budžetskog procesa u različitim fazama – od pripreme i usvajanja budžeta do njegovog izvršenja i nadzora. Rezultati su ukazali na potrebu za unapređenjem dostupnosti budžetskih informacija, javnih konsultacija i mehanizama uključivanja građana u budžetski proces.

Novije i sveobuhvatnije istraživanje proveo je **GEA – Centar za istraživanja i studije** 2024. godine, u okviru projekta LENS, u saradnji sa Centrom za istraživačko novinarstvo (CIN) i Futurom, uz podršku Evropske unije. Istraživanjem je obuhvaćeno svih 143 jedinice lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini. Analizirana je dostupnost budžetskih dokumenata, mogućnost učešća javnosti u budžetskom procesu i drugi elementi budžetske transparentnosti. Procjena je zasnovana na analizi zvaničnih internet stranica lokalnih samouprava i standardizovanom setu pokazatelja. U ovom istraživanju Općina Jablanica rangirana je kao 36. Od ukupno 143 jedinice lokalne samouprave uključene u istraživanje.

Pored ovih istraživanja, organizacije poput **Transparency International BiH** i **CIN-a** kontinuirano prate transparentnost javnih finansija, javnu potrošnju, javne nabavke i odgovornost institucija. Njihova istraživanja i analize pružaju dodatne relevantne pokazatelje za razumijevanje nivoa otvorenosti i odgovornosti u upravljanju javnim sredstvima.

Postojeća istraživanja predstavljaju relevantnu metodološku i analitičku osnovu za konsultantsku procjenu budžetske transparentnosti na nivou pojedinačne općine. Procjena će, oslanjajući se na postojeće pristupe i dobre prakse, omogućiti sagledavanje nivoa dostupnosti budžetskih informacija, transparentnosti budžetskog procesa i mogućnosti učešća građana i organizacija civilnog društva. Istovremeno, rezultati procjene mogu poslužiti kao osnova za definisanje konkretnih preporuka i mjera za unapređenje budžetske transparentnosti, odgovornosti i participacije građana u konkretnoj općini.

U skladu sa zahtjevom iz Opisa poslova za ovu konsultantsku uslugu, u izračun indeksa budžetske transparentnosti za Općinu Jablaica potrebno je uključiti sljedeće kriterije:

- 1) *Dostupnost* informacija: objava nacрта budžeta, objava prijedloga budžeta, objava izvještaja o izvršenju
- 2) *Pravovremenost*: objava u zakonskom roku, dostupnost prije javne rasprave
- 3) *Razumljivost*: jasna budžetska klasifikacija, objava budžeta u preglednom formatu, postojanje budžeta za građane
- 4) *Participacija*: broj organizovanih javnih rasprava, dostupnost zapisnika, uvažavanje komentara građana

Svaki indikator boduje se (0–5), a ukupni rezultat daje procjenu nivoa transparentnosti. Ukupan broj bodova koji je moguće ostvariti u indeksu budžetske transparentnosti jeste 20.

U skladu sa tim, izvršili smo daljnju razradu datih kriterija, rangirajući ih na zakonski obavezne, te one koji nisu obavezne u skladu sa zakonom, ali predstavljaju primjer dobre prakse, te uradili bodovanje budžetskog procesa za 2026. godinu:

<i>Kriterij</i>	Zakonski obavezan	Pravovremeno objavljen	Mogući Broj bodova	Ostvareni broj bodova
<i>Dostupnost informacija</i>				
Nacrt Budžeta objavljen na web stranici	Da	Ne	2	0
Poziv za javnu raspravu	Da	Da	2	2
Dokument okvirnog budžeta objavljen na web stranici	Da	Da	1	0
Prijedlog Budžeta objavljen na web stranici	Da	Ne	2	0
Kvartalni izvještaji o izvršenju objavljen na web stranici	Ne	Ne		0
Polugodišnji izvještaji o izvršenju objavljen na web stranici	Ne	Ne	0	0
Godišnji izvještaji o izvršenju objavljen na web stranici	Da	Ne	3	0
Objavljeni rebalansi budžeta i povezane javne rasprave	Da			
<i>Razumljivost budžeta</i>				
Postoji objavljen Plan rada Općine	Da	Da	3	3

Programski budžet pripremljen i objavljen objavljen na web stranici	Ne	Ne		
<i>Participativnost</i>				
Broj organiovanih javnih rasprava	Da	Da	1	1
Dostupnost zapisnika sa javnih rasprava	Ne	Ne	0	0
Uvažavanje komentara građana				
UKUPNO				6